

กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงชุด “พักกายพักใจ” ของพงษ์สิทธิ์ คำภีร์¹

ศรัณยา ชวีญทอง²

คำนำ

เพลงเป็นสำเนียงขบร้องที่ใส่ทำนองดนตรีที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศทุกวัย เพียงผ่านโสตประสาททางหู ก่อความสะเทือนอารมณ์ได้ เนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้ภาษาของผู้แต่งว่าต้องการเสนอสุนทรียภาพและอารมณ์ด้านใด ผู้แต่งต้องเลือกใช้คำที่ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจแก่ผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงความรู้สึก ความหมาย และอารมณ์ของเพลง

สมหญิง เมืองแมน (2537 : 37, อ้างจากประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์, 2530 : 44) กล่าวว่า เพลงเป็นผลงานทางศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนอารมณ์ต่างๆ ให้ผู้อื่นได้ทราบ โดยอาศัยดนตรี และถ้อยคำที่ประพันธ์เป็นเนื้อเรื่อง เพลงเป็นศิลปะที่อาศัยการสื่อสารในช่วงเวลาจำกัด ถ้อยคำที่ใช้จึงต้องเรียบเรียงอย่างมีศิลปะ “เพลงที่ดีควรมีความงามทั้งภาษาและดนตรีในตัวเอง และความงามนั้นต้องสอดคล้องกัน”

1. เนื้อหาของเพลงชุด “พักกายพักใจ”

1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก จำแนกได้ดังนี้

ก. ผิดหวังในความรัก ได้แก่ เพลงน้ำตาฟ้า เพลงผู้เสียสละ เพลงน้ำตาลาไพร และเพลงโปรดเกิดดวงใจ

ข. ดัดพ้อคนรัก ได้แก่ เพลงจักรยานคนจน

ค. ห่วงใยผู้เป็นที่รัก ได้แก่ เพลงจดหมายถึงพ่อ

1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับการให้กำลังใจ ได้แก่ เพลงอย่าหยุดยั้ง

1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สังคม ได้แก่ เพลงแม่พิมพ์ของชาติ

1.4 เนื้อหาเกี่ยวกับการชมธรรมชาติ ได้แก่ เพลงเรือนแพ

1.5 เนื้อหาเกี่ยวกับความทุกข์ยากขัดสน ได้แก่ เพลงจันทร์เจ้าขา

เพลงที่รวบรวมในชุด “พักกายพักใจ” ของพงษ์สิทธิ์ คำภีร์ เป็นเพลงเก่าที่นำมาขับร้องใหม่ มีเนื้อหาที่หลากหลาย คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักมี 6 เพลง แต่ละเพลงนำเสนอความรักที่แตกต่างกัน มีทั้ง

ความรักที่ไม่สมหวังของหนุ่มสาว การดัดพ้อคนรัก เป็นการดัดพ้อที่ไม่รุนแรงนัก นอกจากความรักของหนุ่มสาว เพลงในชุดนี้ยังนำเสนอความรักความห่วงใยของลูกที่มีต่อพ่อ ในรูปจดหมาย เพื่อส่งความห่วงใยไป

¹ เขียนประกอบการศึกษารายวิชา 411-328 สัมมนาการใช้ภาษาไทย ประจำปีการศึกษา 2/2545

² นักศึกษา วิชาเอกภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ถึงพ่อที่ทำงานในแดนไกล นอกจากความรักแล้ว ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้กำลังใจคนที่อ่อนแอ หมดหนทางต่อสู้กับปัญหาให้เป็นคนที่เข้มแข็ง กล้าเผชิญกับปัญหาและความทุกข์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เช่น เพลงอย่าหยุดยั้ง เพลงที่ยกย่องคนที่สร้างสรรค์สังคม เช่น เพลงแม่พิมพ์ของชาติ แสดงความเหน็ดเหนื่อย ความลำบากของครูเพื่อศิษย์จะได้มีความรู้ เพลงที่ชมธรรมชาติ อย่างเพลงเรือนแพ ทำให้นึกถึงความเย็นของสายน้ำและความสดชื่นจากธรรมชาติ เพลงเกี่ยวกับความทุกข์ยากขัดสนของคนในสังคม เช่น เพลงจันทร์เจ้าขา เป็นเพลงที่แสดงถึงความทุกข์ยากลำบากของคนอีกกลุ่มที่

ขาดแคลนอาหาร เพื่อประทังชีวิต ขาดแคลนครูที่คอยอบรมสั่งสอนให้ความรู้ และขาดแคลนหมอที่ช่วยรักษาโรครยามป่วยไข้

2. รูปแบบของเพลงชุด “พักกายพักใจ”

รูปแบบของเพลงชุดพักกายพักใจ มีรูปแบบการแต่งอย่างกลอนสุภาพที่แต่งตามชนบ และไม่แต่งตามชนบ สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ มีสัมผัสบังคับอย่างกลอนสุภาพ และมีสัมผัสระหว่างบทเป็นการแต่งตามชนบ กับมีสัมผัสบังคับอย่างกลอนสุภาพ แต่ไม่มีสัมผัสระหว่างบท เป็นการแต่งไม่ตรงตามชนบ

2.1 มีสัมผัสบังคับอย่างกลอนสุภาพ และมีสัมผัสระหว่างบท เป็นการแต่งตามชนบ

ตัวอย่าง

อ่านคำบรรยายจดหมายถึงพ่อ	หนุ่ยยังรอวันพ่อกลับบ้าน
กลั้มละกะก้อที่พ่อนั้นหวาน	แยกปลุกไม่นานลูกโตน่าดู
กระดินริมรั้วสูงขึ้นเลียบา	พุ่มกระดังงาเลื้อยซุ่มประดู
ทานตะวันชูคอชูช่อรออยู่	คงชะเง้อคุดคอยพ่อกลับมา

เพลงจดหมายถึงพ่อ เป็นเพลงที่มีสัมผัสบังคับอย่างกลอนสุภาพ มีสัมผัสระหว่างบท ซึ่งเป็นรูปแบบการแต่งตามชนบ นอกจากนี้มีสัมผัสบังคับแล้ว ยังมีสัมผัสในของแต่ละวรรค ทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร ที่เพิ่มความไพเราะให้แก่เพลงมากขึ้น

เพลงที่มีรูปแบบอย่างกลอนสุภาพ และมี

สัมผัสระหว่างบท ได้แก่ เพลงน้ำตาดาลาไพร เพลงผู้เสียสละ เพลงเรือนแพ เพลงแม่พิมพ์ของชาติ เพลงโปรดเกิดดวงใจ เพลงอย่าหยุดยั้ง และเพลงจักรยานคนจน แต่จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะผู้แต่งมุ่งให้เนื้อเพลงสอดคล้องกับทำนองในการขับร้อง จึงมีการยืดหยุ่นจำนวนคำ แต่ยังมีสัมผัสในที่เพิ่มความไพเราะให้เพลง

ตัวอย่าง

แสงเรื่องเรื่องที่ต้องประเทืองอยู่ทั่วเมืองไทย	คือแม่พิมพ์อันน้อยใหญ่ไ้ครูไทยในแดนแหลมทอง
เหนื่อยยากอย่างไรไม่เคยบ่นไปให้ใครเขามอง	ครูนั่นยังล้าพองในเกียรติของตนเสมอมา
ที่ทำงานช่างสุดกัณดารในป่าดงไพร	ถึงจะไกลก็เหมือนใกล้เร่งรัดไปให้ทันเวลา
กลับบ้านไม่ทันบางวันต้องไปอาศัยหลวงตา	ครอบครัวคอยทำไม่รู้ว่าเป็นอยู่ไหน

(เพลงแม่พิมพ์ของชาติ)

2.2 มีสัมผัสบังคับอย่างกลอนสุภาพ แต่ไม่มีสัมผัสระหว่างบทเป็นการแต่งไม่เคร่งครัดตามขนบ

ตัวอย่าง

เขาบอกว่าฟ้าร้องให้ออกมาเป็นน้ำฝน	อยากรู้นักฟ้าที่เบื้องบนต้องมาร้องไห้เพราะใคร
หรือฟ้าส่งสารคนอย่างฉันถูกหลอกเรื่อยไป	ถูกเขาลวงเขาล้วงหัวใจเอาไปต้มยำทำแกง
ฝนฟ้ากระหน่ำเสียงฟ้าคำรามดูน่ากลัว	น้ำตาฟ้าหลังมารดตัวรดหัวใจฉันจนชา
ฉันคนผิดหวังมีเคราะห์กรรมไว้วาสนา	เขาเลยไม่รักไม่ยอมพุดจาหลอกลวงให้ฉันต้องตรม

(เพลงน้ำตาฟ้า)

เพลงน้ำตาฟ้า มีรูปแบบการแต่งที่มีสัมผัสอย่างกลอนสุภาพ แต่จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่แน่นอน เช่น บางวรรคมี 11 คำ บางวรรคมี 13 คำ ตำแหน่งสัมผัสระหว่างวรรคจึงยืดหยุ่นไปตามจำนวนคำ แต่ยังคงลักษณะของกลอนสุภาพที่มีทั้งสัมผัสนอกสัมผัสใน มีเพียงข้อแตกต่างจากกลอนสุภาพเพียงอย่างเดียว คือ ไม่มีสัมผัสระหว่างบท

นอกจากรูปแบบการแต่งอย่างกลอนสุภาพที่ตรงตามขนบ และไม่ตรงตามขนบแล้ว เพลงชุด

“พักกายพักใจ” มีอีก 1 เพลงที่มีรูปแบบการแต่งที่แตกต่างไปจากเพลงอื่นๆ นั่นคือ เพลงจันทร์เจ้าขา

เพลงจันทร์เจ้าขา มีรูปแบบการแต่งที่แตกต่างจากเพลงอื่น คือ เนื้อเพลงมีรูปแบบการแต่งคล้ายกาพย์และกลอน ท่อนที่มีรูปแบบการแต่งคล้ายกาพย์ มีสัมผัสไม่แน่นอน ท่อนที่มีรูปแบบการแต่งคล้ายกลอนจะมีจำนวนคำและสัมผัสคล้ายกลอน 7 แต่ไม่มีสัมผัสระหว่างบท

ตัวอย่าง

ท่อนที่มีรูปแบบการแต่งคล้ายกาพย์ แต่มีสัมผัสไม่แน่นอน

ฉันเหมือนนกขาดเจ็บ	ที่บินหลงพากฟ้า
เมฆดำมืดมิดหนาดำ	มองหาหนทางไม่มี
คนจนก็คือคนจน	ขัดสนชั่ววนตาปี
ความรู้พื้นฐานไม่ดี	อาหารจะกินไม่มี

ท่อนที่มีจำนวนคำและสัมผัสคล้ายกลอน 7

จันทร์เจ้าขาอาหารไม่พอ	ครูกับหมอบ้านฉันไม่มี
จันทร์เจ้าขาช่วยฉันสักที	แก้วแหวนมณีฉันไม่ต้องการ
ขออาหารพอกินก็พอ	ครูกับหมอสักคนดีดี
จันทร์เจ้าขาช่วยฉันสักที	แก้วแหวนมณีฉันไม่ต้องการ

เนื้อหาเพลงท่อนที่มีรูปแบบการแต่งคล้ายกลอน 7 พบว่า คำที่เป็นสัมผัสบังคับเป็นคำที่ซ้ำกันระหว่างบทที่ 1 และบทที่ 2 เช่น พอ-หมอบ สักที-มณี และใช้ประโยค

ที่ซ้ำกัน เช่น ครูกับหมอบ จันทร์เจ้าขา ช่วยฉันสักที แก้วแหวนมณีฉันไม่ต้องการ

รูปแบบการแต่งของเพลงชุดพักกายพักใจ มี

ลักษณะเด่นที่รูปแบบการแต่งคล้ายกลอน แม้ว่าไม่ได้เน้นฉันทลักษณ์ และขนบการแต่งที่แน่นอน แต่เนื้อ

เพลงทุกเพลงมีสัมผัส เพื่อให้เนื้อเพลงมีความคล้องจอง และเพิ่มความไพเราะให้เพลงมากขึ้น

3. การใช้ภาษาในเพลงชุดพักกายพักใจของพงษ์สิทธิ์ คำภีร์

3.1 การใช้คำ

3.1.1 การใช้คำที่มีสัมผัสสร้างความประสานของเสียง

ตัวอย่าง ก.

ใช้ฟ้าบนดาดให้เธอเป็นคู่ของพี่
พี่แสนรักแสนห่วงและห่วงทุกคืน

ฟ้าสร้างให้ห้องพี่นี้รักมีเพียงชั่วหวานชื่น
ขอให้รักรวรินเหมือนรักพี่เกิดดวงใจ

(เพลงผู้เสียสละ)

ชั่ว ในที่นี้คือ ระยะเวลาอันสั้น เช่นชั่วครู่ (หวาน) ชื่น คือ ความสุข ความสดชื่น ฟ้าไม่ได้สร้างให้ห้องกับพี่คู่กัน เราทั้งสองจึงมีความสุขสดชื่นเพียงเวลาอันสั้น หากฟ้าสร้างให้ห้องกับพี่คู่กัน เราทั้งคู่คงมีความรักที่ยืนยาว

ห่วง และห่วง แสดงให้เห็นถึง ความห่วงใย ความปรารถนาดี

ความห่วงใย ความปรารถนาดี จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรักความผูกพันซึ่งกันและกัน ในที่นี้ แม้ว่าพี่จะได้ครองรักกับน้องเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ความ

รักความผูกพันทำให้พี่มีความห่วงใยและปรารถนาดีต่อน้อง ความห่วงใยและความปรารถนาดีที่พี่มีต่อน้องปรากฏชัดเจนในคำอวยพร “ขอให้รักรวริน” เสียง /ร/ แสดงถึงความสดใส รื่นเริง คือ แม้ว่าน้องจะจากพี่ไป พี่ก็ขอให้ห้องมีความสุข

ชื่น-ริน แสดงถึง ความสุข สดชื่น รื่นเริง ห่วง-ห่วง รักรวริน เป็นคำที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใย ความปรารถนาดี ความรักไม่ว่าจะสมหวังหรือผิดหวัง แต่ปรารถนาให้คนรักมีความสุข

ตัวอย่าง ข.

อย่าไปแคร์ถึงเรื่องราวในครั้งก่อน
ก็ลองคิดใคร่ครวญมันคุ้มกันหรือเปล่า

อย่ามัวนอนเศร้าโศกศัลย์เมื่อเข้าใจ
ตัดอกตัดใจบ้างเกิดหนาคนดี

(เพลงอย่าหยุดยั้ง)

เศร้าโศกศัลย์และคิดใคร่ครวญ เป็นการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันเรียงต่อกันในรูปคำซ้อน เพื่อให้มีความหมายเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ความหมายของคำมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น

เศร้า เป็นอาการที่เกิดจากความทุกข์ ความไม่สบายใจ เป็นอาการที่ไม่รุนแรง เมื่อโศกศัลย์ เรียงต่อจากเศร้า เป็น เศร้าโศกศัลย์ แสดงถึง อาการที่เกิดจาก

ความทุกข์ ความไม่สบายใจที่รุนแรง ทำให้เห็นภาพอาการของคนที่เหมาะกับความทุกข์ชัดเจนขึ้น

คิด เป็นความคิดที่อาจไม่ได้ใช้สติไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน เมื่อคำว่า ใคร่ครวญ เรียงต่อจาก คิด เป็น คิดใคร่ครวญ แสดงถึง การใช้สติแก้ปัญหา คิดทบทวนอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ตัวอย่าง ก.

สุดท้ายนี้ขออวยพรให้
ขอพระคุ้มครองยามใจห่อเหี่ยว

พ่อยู่แดนไกลมีใจเด็ดเดี่ยว
ปกป้องแลเหลียวร่ำรวยกลับมา

(เพลงจดหมายถึงพ่อ)

ใจเด็ดเดี่ยว แสดงถึงความเข้มแข็งไม่
อ่อนแอ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เสียง /ด/ เป็นเสียงระเบิด
ให้ความรู้สึกที่เข้มแข็ง มีพลัง ตรงข้ามกับ ใจห่อเหี่ยว
เป็นใจที่อ่อนแอ อ่อนล้า สิ้นหวัง เสียง /ฮ/ เป็นเสียง
เสียดแทรก ไม่ก้อง ให้ความรู้สึกที่อ่อนแอไม่มีพลัง
คุ้มครองและปกป้อง เสียง /ค/ และ /ป/ เป็นเสียงระเบิด

แสดงถึงความปรารถนาอันแรงกล้า วอนขอพระให้ช่วย
เหลือ ดูแล ยามเมื่อจิตใจของพ่อท้อแท้ ไม่มีพลังที่จะ
ต่อสู้กับความลำบาก แลเหลียว แสดงถึงความอ่อนโยน
แสดงความห่วงใย ความรักที่ลูกมีต่อพ่อ ร่ำรวย คือ
ความสำเร็จจากจิตใจที่เข้มแข็งของพ่อ

3.1.2 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง ก

...คนสวยของพี่ จึงคิดไปมีรักใหม่ ไปนั่งท้ายมอเตอร์ไซค์ รุ่นใหม่เมดอินแจแปน จักรยาน
ของพี่ ราคาไม่ก็ร้อยบาท ถึงซ้อฮีดอาด แต่ก็เมดอินไทยแลนด์

(เพลงจักรยานคนจน)

คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษคือ

มอเตอร์ไซค์	มาจาก	Motorcycle
เมดอินแจแปน	มาจาก	Made in Japan
เมดอินไทยแลนด์	มาจาก	Made in Thailand

เนื้อเพลงที่ใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ มุ่งแสดงถึงความทันสมัย ให้ความหมายที่กระชับ และเพื่อให้
เนื้อเพลงมีสัมผัสที่ไพเราะยิ่งขึ้น คือ

มอเตอร์ไซค์	สัมผัสกับ	รุ่นใหม่
เมดอินแจแปน	สัมผัสกับ	เมดอินไทยแลนด์

นอกจากนี้การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการใช้ภาษาระดับที่ไม่เป็นทางการเพื่อแสดงถึงความ
สนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

ตัวอย่าง ข

อย่าไปแคร์ ถึงเรื่องราวในครั้งก่อน อย่ามัวนอนเสรำสอกลศัลย์เมื่อซ้ำใจ

(เพลงอย่าหยุดยั้ง)

แคร์	มาจาก	care
------	-------	------

3.2 การใช้ประโยค

การใช้ประโยคของเพลงชุด “พักกายพักใจ” จำแนกตามประเภทของประโยคดังนี้

3.2.1 ประโยคบอกเล่า

ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการแจ้งเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ฟังทราบ

ก. ประโยคบอกเล่าที่บอกความรู้สึก
ตัวอย่าง ก

พี่แสนรัก แสนห้วง และห้วงทุกคืน
(เพลงผู้เสียสละ)

ประโยคนี้เป็นประโยคที่ พี่ (ผู้พูด) บอกคนรัก ว่ารู้สึกทั้งรักทั้งหวงและห่วงเป็นอย่างยิ่งโดยไม่เว้นวาย

ข. ประโยคบอกเล่าที่บอกพฤติกรรม

ตัวอย่าง
หนูยังรอวันพ่อกลับมา
(เพลงจดหมายถึงพ่อ)

เด็กต้นคีนี่ พี่คงเฝ้าคอย เหมือนก่อน
(เพลงโปรดเกิดดวงใจ)

ค. ประโยคบอกเล่าที่บอกลักษณะ

ตัวอย่าง
ฉันมันคนซื่อ ไม่เคยฝึกรื้อในเรื่องความรัก
(เพลงน้ำตาฟ้า)

ฉันเหมือนนกบาดเจ็บ ที่บินหลงฟากฟ้า
(เพลงจันทร์เจ้าขา)

ง. ประโยคบอกเล่าที่บอกภาพ

ตัวอย่าง
กระถินริมรั้วสูงขึ้นเลียบ่า พุ่มกระดังงาเลื้อยซุ่มประดู
ทานตะวันชูคอชูช่อรออยู่
(เพลงจดหมายถึงพ่อ)

ฝนฟ้ากระหน่ำเสียงฟ้าคำรามดูน่ากลัว
(เพลงน้ำตาฟ้า)

3.2.2 ประโยคคำสั่ง
ประโยคคำสั่งใช้คำว่า “อย่า”
ไว้หน้าประโยค

ตัวอย่าง ก
อย่า ไปแคร์ถึงเรื่องราวในครั้งก่อน อย่ามัวนอนเศร้า
โศกศัลย์เมื่อเข้าใจ

(เพลงอย่าหยุดยั้ง)
ประโยคนี้เป็นประโยคคำสั่งแบบห้าม แต่แฝง
ความห่วงใย คือ เป็นประโยคคำสั่งที่ห้ามไม่ให้กังวลถึง
เรื่องราวต่างๆ ในอดีตที่ทำให้ไม่สบายใจ ห้ามไม่ให้จม
อยู่กับความทุกข์ เป็นการแสดงความห่วงใย เพราะ

หากมัวนึกถึงอดีต นึกถึงความเศร้าความทุกข์ ก็จะไม่มีความสุข

ตัวอย่าง ข
อย่า อย่า หยุดยั้ง ก้าวไปในสิ่งที่หมาย ที่เธอ
ไฝและฝัน ให้สมหวังตั้งใจปอง

(เพลงอย่าหยุดยั้ง)
ประโยคนี้เป็นประโยคคำสั่งแบบห้าม แต่
กระตุ้นให้เกิดกำลังใจ คือ เป็นประโยคคำสั่งที่ห้ามไม่ให้
ยอมแพ้ ให้พยายามทำสิ่งที่หวังให้สำเร็จ

ตัวอย่าง ค
อย่าได้คิดและห่วงพี่นะดวงใจ จะขอเจอกันชาติใหม่
ชาตินี้พี่ต้องขอลา

(เพลงผู้เสียสละ)
ประโยคนี้เป็นประโยคคำสั่งแบบห้าม แต่แฝง
การประชดประชัน คือ เมื่อไม่รักกันก็ไม่ต้องคิดถึง
ไม่ต้องเป็นห่วง

3.2.3 ประโยคปฏิเสธ
ประโยคปฏิเสธแบ่งได้ 2 ชนิด
คือ

3.2.3.1 ใช้คำว่า “ไม่” ทำ
ประโยคบอกเล่าให้
เป็นปฏิเสธ

ตัวอย่าง ก
เสียงน้องออเขาจะรักมัน รำพึงเสียงสั้นเมื่อใกล้สาง
ไม่อยากจะร้าง ห่างรักที่เริ่มหลง
(เพลงโปรดเกิดดวงใจ)

ตัวอย่าง ข
ส่วนน้องหญิงยิ่งยามเย็นย่ำ อ่อนประจำเหตุผลไม่ฟัง
ไม่เอาบ้านโต ไม่เอาทุกอย่าง

(เพลงจดหมายถึงพ่อ)
ตัวอย่าง ค
จันทร์เจ้าขาช่วยฉันสักที แก้วแหวนมณีฉันไม่ต้องการ
(เพลงจันทร์เจ้าขา)

ตัวอย่าง ง

ชาตินี้เข็ดแล้วนะเออ ไม่อยากเจอหน้าเธออีกเลย
(เพลงน้ำตาฟ้า)

ตัวอย่าง จ

คนจนอย่างพี่ ไม่มีเงินเป็นอำนาจ
(เพลงจักรยานคนจน)

ตัวอย่าง ฉ

บาปมีบุญนำ พี่มาไม่เจอนวลนาง
(เพลงน้ำตาลาไพร)

ตัวอย่าง ช

ฉันมันคนซื่อ ไม่เคยฝึกปรีอในเรื่องความรัก
(เพลงน้ำตาฟ้า)

ตัวอย่าง ฉ

มานั่งรถพี่คนดีสบายเสียกว่า ถึงจะไม่งามสง่า
แต่ก็พาเจ้าปลอดภัย
(เพลงจักรยานคนจน)

ตัวอย่าง ฎ

นวลน้องไม่มา ยิงพาราระบบ
(เพลงจักรยานคนจน)

3.2.3.2 ใช้ “ใช่” นำหน้า
ประโยค
คำว่า “ใช่” ใช้เพื่อ
แสดง แต่มีความ
หมาย ปฏิเสธ

ตัวอย่าง ก

ใช่ฟ้าบันดาลให้เธอเป็นคู่ของพี่
ความหมายคือ ฟ้าไม่ได้บันดาลให้เธอเป็นคู่ของพี่

ตัวอย่าง ข

ใช่ เพียงตัวเราที่อับเฉาขยับเขิน
ความหมายคือ ไม่ใช่ตัวเราเพียงคนเดียว ที่ต้องประสบ

กับความทุกข์

ลักษณะการใช้คำว่า “ใช่” แสดงการปฏิเสธ เป็น
ลักษณะคำประพันธ์ในสมัยโบราณ ดังที่พบในโคลง
เบ็ดเตล็ด ของศรีปราชญ์

ครั้นครั้น <u>ใช่</u> ฟ้า	เรียมครวญ
หึ่งหึ่ง <u>ใช่</u> ลมหวาน	พี่ให้
ฝนตก <u>ใช่</u> ฝนหวล	พี่ทอด ใจนา
ร้อน <u>ใช่</u> ร้อนไฟไหม้	พี่ร้อนกลกาม

(โคลงเบ็ดเตล็ด)

3.2.4 ประโยคคำถาม

โครงสร้างของประโยคคำถาม
พบว่าใช้คำว่า “หรือเปล่า” “ได้ไหม” “หรือนาง”
“เพราะใคร” เป็นคำลงท้ายประโยคเพื่อแสดงคำถาม

3.2.4.1 ประโยคคำถามเชิง

วิงวอน
ประโยคคำถามเชิง
วิงวอน ใช้ “หรือ
เปล่า” และ “ได้
ไหม” ลงท้าย
ประโยค

ตัวอย่าง ก

จำเสียงพี่ได้หรือเปล่า จำเพลงรักเก่าเราได้ไหม
(เพลงโปรดเกิดดวงใจ)

ตัวอย่าง ข

ก็ลองคิดใคร่ครวญมันคุ้มกันหรือเปล่า
(เพลงอย่าหยุดยั้ง)

3.2.4.2 ประโยคคำถามเชิง

ตัดพ้อ
ประโยคคำถามเชิง
ตัดพ้อ ใช้ “หรือ
นาง” และ “เพราะ
ใคร” ลงท้ายประโยค

ตัวอย่าง ก

เจ้าทั้งสัญญาหรือนาง

(เพลงน้ำตาไหล)

ตัวอย่าง ข

อยากรู้รักฟ้าที่เบื้องบน ต้องมาร้องให้เพราะใคร
(เพลงน้ำตาฟ้า)

3.2.5 ประโยคขอร้อง
ลักษณะของประโยคขอร้อง
มีข้อความที่ผู้พูดต้องการ
ขอร้องให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ตามที่ตนต้องการ

3.2.5.1 ใช้คำว่า “โปรด” ไว้
หน้าประโยค แสดง
อาการขอร้อง

โปรดเกิดดวงใจ โปรดได้ฟังเพลงนี้ก่อน
(เพลงโปรดเกิดดวงใจ)

ผู้พูดได้ขอร้องผู้ฟังในที่นี้คือ แก้วตา (เป็นคำ
ที่ผู้พูดใช้เรียกหญิงคนรัก) ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ผู้
พูดต้องการ นั่นคือ ให้ฟังเพลงนี้ก่อน โดยผู้พูดใช้ “โปรด”
เป็นคำขอร้องที่สุภาพ

3.2.5.2 ใช้คำว่า “เกิดนะ”
และ “เกิดหนา” ไว้
ท้ายประโยค แสดง
การขอร้อง อ้อนวอน

ตัวอย่าง ก

เทพารักษ์ร่วมไพรสาขา อุ้มสมพานางน้องมา
ให้ข้าเกิดนะพระไพร

(เพลงน้ำตาไหล)

ผู้พูดได้ขอร้องผู้ฟังในที่นี้คือ เทพารักษ์ที่สิง
สถิตอยู่ที่ต้นไม้ ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่ผู้พูดต้องการ
นั่นคือ ให้อุ้มสมพานางน้องมา โดยผู้พูดใช้ “เกิดนะ” เพื่อ
ขอร้อง อ้อนวอน

ตัวอย่าง ข

ลองตรองดูเกิดหนา...ขวัญใจ
(เพลงจักรยานคนจน)

ผู้พูดได้ขอร้องขวัญใจ หมายถึง หญิงคนรัก ให้
คิดไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน

ตัวอย่าง ก

ตัดอกตัดใจบ้างเกิดหนา...คนดี

(เพลงอย่าหยุดยั้ง)

ผู้พูดได้ขอร้องคนดี ในที่นี้หมายถึง คำเรียก
หญิงคนรัก ให้ตัดอกตัดใจ

ประโยคที่ใช้คำว่า “เกิดนะ” “เกิดหนา” แสดง
การขอร้อง อ้อนวอน พบว่า ผู้ที่ถูกขอร้องจะอยู่หลัง “เกิด
นะ” และ “เกิดหนา” เช่น เกิดนะพระไพร เกิดหนา...
ขวัญใจ เกิดหนาคคนดี เพื่อเน้นผู้ถูกขอร้อง

3.2.5.3 ใช้คำลงท้าย “เจ้าขา”

จันทร์เจ้าขา อาหารไม่พอ ครูกับหมอบ้านฉันไม่มี
จันทร์เจ้าขา ช่วยฉันสักที

(เพลงจันทร์เจ้าขา)

ตำแหน่งคำลงท้าย “เจ้าขา” จะอยู่หลังคำนาม
ในที่นี้คือ จันทร์ เพื่อแสดงการอ้อนวอน ขอร้อง เน้น
ความนอบน้อมขอความเมตตา

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

3.3.1 ประโยคต่อเนื่องที่ซ้ำคำ

ตัวอย่าง ก

แม่อธิบายที่พ่อไปทำงาน เพื่อเงิน เพื่อบ้าน
และเพื่อลูกยา จะมีบ้านโตมีรถโก้สง่า มีหน้ามีตาเหมือน
ดังใคร ๆ

(เพลงจดหมายถึงพ่อ)

เพื่อเงิน เพื่อบ้าน และเพื่อลูกยา คำที่ซ้ำคือ
คำบุพบท “เพื่อ” แสดงถึงความมุ่งหมายที่พ่อต้องไป
ทำงานแดนไกลเพื่อพ่อจะได้มีเงินสำหรับใช้จุนเจือ
ครอบครัว ใช้เป็นค่าใช้จ่ายของลูก เพื่อให้ลูกได้มีความสุข
ความสบายไม่ต้องลำบาก เพื่อเงิน เพื่อบ้าน และเพื่อลูก
ยา เน้นให้เห็นถึงสิ่งสำคัญในชีวิตของพ่อที่ทำให้พ่อ
ต้องทนทำงานในแดนไกล โดยเริ่มจากสิ่งที่มีความ
สำคัญน้อย ไปสู่สิ่งที่มีความสำคัญมาก สิ่งที่มีความ
สำคัญน้อย คือ “เงิน” พ่อมิได้ทำงานเพื่อเห็นแก่เงิน แต่
พ่อต้องทำงานเพื่อเงินซึ่งเป็นปัจจัยเพื่อให้บุคคล
สำคัญที่สุดของพ่อ นั่นคือ “ลูก” ได้สบาย ไม่ต้องทน
ลำบาก เหน็ดเหนื่อย

ตัวอย่าง ข

จะมีบ้านโต มีรถโก้สง่า มีหน้ามีตาเหมือนดังใครๆ
 คำที่ซ้ำคือ “มี” แสดงถึงความต้องการ ความปรารถนา การใช้คำว่า “จะ” นำหน้า “มี” แสดงถึงความคาดหวังว่าจะได้ในสิ่งที่ต้องการ “จะมี” แฝงความหมายว่า ในขณะที่ยังไม่มีสิ่งที่ต้องการ แต่ในอนาคตอาจได้เป็นเจ้าของได้ครอบครอง บ้าน รถ และเป็นที่น่าหนักใจของตาของคนอื่นๆ เมื่อเน้นความต้องการมาก ก็ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความขาดแคลนของครอบครัว

ตัวอย่าง ค

ฉันมันคนซื่อ ไม่เคยฝักปรือในเรื่องความรัก เพิ่ง
เคยได้รู้ เพิ่งเคยได้ลอง เพิ่งเคยรู้จัก สุดท้ายต้องมาออกหัก
 ไม่รู้จะตามยังไง

(เพลงน้ำตาฟ้า)

“เพิ่งเคย” แสดงถึง ความไม่ชำนาญ ไม่มีประสบการณ์ เนื่องจาก “ไม่เคยฝักปรือในเรื่องความรัก” เมื่อขาดการ “ฝัก” ก็ไม่ได้ผ่านการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความชำนาญ

ตัวอย่าง ง

เพิ่งเคยได้รู้ เพิ่งเคยได้ลอง เพิ่งเคยรู้จัก

รู้ เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ

ลอง เป็นขั้นตอนการฝึกทดลองฝึกปฏิบัติ

รู้จัก เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงการมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

ขั้นตอน ทั้ง 3 ขั้นตอนจะใช้ประโยชน์ได้จริงต้องอาศัยการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีประสบการณ์ ในที่นี้เนื้อเพลงเน้นความตื่นตัวประทับใจของผู้ที่เพิ่งมีประสบการณ์

3.3.2 ประโยคเรียงกันด้วยความหมาย

3.3.2.1 กล่าวถึงหลายสิ่งที่มีความเชื่อมโยง

ตัวอย่าง ก

กระถินริมรั้วสูงขึ้นเลียบ่า พุ่มกระดังงาเลื้อยซุ่มประดู
 ทานตะวันชูคอชูช่อรอรอยู่ คงชะเง้อดูคอยพอกกลับมา
 (เพลงจดหมายถึงพ่อ)

การใช้คำกริยา แสดงลักษณะอาการที่แตกต่างกันไปตามประธาน เช่น

กระถินริมรั้วสูงขึ้นเลียบ่า

ประธานคือ กระถินริมรั้ว

กริยาคือ สูง

พุ่มกระดังงาเลื้อยซุ่มประดู

ประธานคือ พุ่มกระดังงา

กริยาคือ เลื้อย

ทานตะวันชูคอชูช่อรอรอยู่

ประธานคือ ทานตะวัน

กริยาคือ ชูคอชูช่อ และรอรอยู่

กระถินริมรั้ว พุ่มกระดังงา และทานตะวัน ต่าง

ก็มีกริยาที่แสดงอาการแตกต่างกัน แต่ประธานทั้ง 3 ต่างก็ไปเชื่อมโยงกันที่กริยาตัวเดียวกันในประโยคสุดท้ายคือ “คงชะเง้อดูคอยพอกกลับมา” ทั้งกระถินริมรั้ว พุ่มกระดังงา และทานตะวัน กระทำสิ่งเดียวกันคือ ชะเง้อคอยพอก

3.3.2.2 กล่าวให้เหตุผล

ตัวอย่าง ก

พื้มีกรรม ทำไว้แต่ปางก่อน จึงตามมาย้อน ให้พื้จากกานดา

(เพลงผู้เสียสละ)

เหตุคือ พื้มีกรรม

ผลคือ (กรรม) จึงตามมาย้อน ให้พื้จากกานดา พื้ได้ทำกรรมไว้แต่ชาติปางก่อน มาชาตินี้กรรมได้สนองพื้ให้พื้พราจากน้อง หากว่าพื้ไม่มีกรรมตั้งแต่ชาติปางก่อน ชาตินี้พื้คงได้ครองรักกับน้อง

ตัวอย่าง ข

จักรยานของพื้ ราคาไม่ก็ร้อยบาท ถึงซ้ำอืดอาด แต่ก็เมดอินไทยแลนด์ ต้องใช้ขาปั่นรถพื้มันถึงจะแล่น ไม่เหมือนรถเครื่องต่างแดน ยิ่งเร่งยิ่งแล่น เพราะใช้น้ำมัน
 (เพลงจักรยานคนจน)

เนื้อเพลงท่อนนี้ กล่าวให้เหตุผล รถเครื่องต่างแดนที่วิ่งเร็ว เพราะใช้น้ำมัน แต่ก็มีส่วนที่ขัดแย้งกัน คือ “ถึงซ้ำอืดอาด แต่ก็เมดอินไทยแลนด์”

3.4 การใช้โวหาร

3.4.1 พรรณนาโวหาร

พรรณนาโวหาร หมายถึง การใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิงในการถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ จากความรู้สึก อารมณ์ หรือจินตนาการ โดยเน้นการให้ภาพและรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการถ่ายทอดจากความรู้สึก อารมณ์ หรือจินตนาการนั้นๆ โดยมุ่งให้ผู้อ่านเห็นภาพ ได้รับความซาบซึ้งประทับใจ หรือ สะเทือนอารมณ์ และในขณะเดียวกันก็ได้รับความเพลิดเพลินด้วย (สังวาล คงจันทร์, 2544 : 4)

ตัวอย่าง

เรือนแพสุขจริงอิงกระแสน้ำ หวังระงมลมพลิวมา กล่อมพฤกษาดังว่าดนตรี หลับอยู่ในความรัก รับความชื่นช้วนและคืนเช่นนี้ กลิ่นดอกไม้รัญจวนยังอบอวลวนยี่ สุดที่จะพรรณนา เรือนแพ ล่องลอยคอยความรักนานมา คอยน้ำค้างกรุณา หยาดมาจากดารา แหล่งสวรรค์

วิมานน้อย... ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้างเหลือใจรำพัน หิวหรืออ้อมก็ย้มพอกันชีวิตกลางน้ำสุขสันต์ ไอ้สวรรค์ในเรือนแพ

เพลงเรือนแพ ให้ภาพภูมิทัศน์ที่เย็นของสายน้ำ เสียงหวังเรไรที่ร้องในป่าลอยมาตามสายลม เหมือนเสียงดนตรีที่ไพเราะซึ่งเป็นเสียงดนตรีที่ธรรมชาติสร้างขึ้น ความหอมอบอวลของกลิ่นดอกไม้ให้ความรู้สึกสดชื่น น้ำค้างที่หยดลงมาในยามค่ำคืนเป็นความเย็นและความสดชื่น เป็นความสุขทางอารมณ์ที่ธรรมชาติสร้างให้มนุษย์ได้สัมผัส มนุษย์สามารถสัมผัสได้ 3 ทางคือ ทางกลิ่น เสียง และสัมผัส นอกจากนี้ เพลงเรือนแพได้ให้ภาพธรรมชาติที่สวยงาม และให้รายละเอียดของธรรมชาติที่รื่นเริงได้อย่างชัดเจน

3.4.2 โวหารภาพพจน์

3.4.2.1 อุปมา

อุปมา (Simile) คือ ความเปรียบเทียบที่ต้องการอธิบายลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ไม่ว่ารูปธรรม หรือนามธรรม) โดยนำไปเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมักเป็นรูปธรรมที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว (ดวงมน จิตรจักษ์, 2541 : 123)

ตัวอย่าง ก

เธอทั้งสอง เปรียบเหมือนดั่งดวงดารา คว้าแล้วที่เกี่ยวกิ้งฟ้า อย่าโน้มลงมาจะหมองไหม้

(เพลงผู้เสียสละ)

ดวงดารา หรือดวงดาว เปรียบได้กับสิ่งที่อยู่สูง จนไม่อาจเอื้อมเอามาเป็นเจ้าของได้ ในที่นี้ คือ หญิงที่มีฐานะร่ำรวย ดี คว้าจะคู่กับผู้ชายที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ไม่ควรมากู้กับผู้ชายที่มีฐานะต่ำต้อยกว่า

ตัวอย่าง ข

เรือนแพ สุขจริงอิงกระแสน้ำ หวังระงมลมพลิวมา กล่อมพฤกษาดังว่าดนตรี

(เพลงเรือนแพ)

เสียงร้องที่ไพเราะของหวังเรไรที่ร้องในป่าลอยมากับสายลม เปรียบได้กับความไพเราะของเสียงดนตรีที่สามารถจับกล่อมให้มนุษย์มีความสุขและได้รับความเพลิดเพลิน

ตัวอย่าง ค

ฉันเหมือนนกบาดเจ็บ ที่บินหลงฟากฟ้า เมฆดำมืดมิดหนาดำ มองหาหนทางไม่มี

(เพลงจันทร์เจ้าขา)

ธรรมชาติของนกแม้ว่าจะตัวเล็ก แต่ไม่เคยบินหลงฟ้าที่กว้างใหญ่ ไม่ว่าจะบินไปไกลแค่ไหน ยังหาทางบินกลับรังได้ นกที่บาดเจ็บ เปรียบได้กับนกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไร้เรี่ยวแรงให้ภาพความอ่อนแอ เคว้งคว้างของสัตว์ตัวเล็ก ๆ ท่ามกลางโลกอันกว้างใหญ่ การเปรียบคนเหมือนนกที่บาดเจ็บ เปรียบได้กับ คนที่ถูกทำร้ายจนไม่มีเรี่ยวแรงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องประสบกับความยากลำบากท่ามกลางสังคมที่กว้างใหญ่

3.4.2.2 อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ คือ ความเปรียบเทียบแสดงลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งแทน เพื่ออิงความหมายจากสิ่งนั้นให้โยงไปยังสิ่งที่ประสงค์จะอธิบาย (ดวงมน จิตรจักษ์, 2541 : 125)

ตัวอย่าง ก

วิมานน้อย...ลอยริมฝั่ง

(เพลงเรือแพ)

วิมาน หมายถึง ที่อยู่หรือที่ประทับของเทวดา

วิมานน้อย ลอยริมฝั่ง เปรียบได้กับ เรือแพที่

อยู่ท่ามกลางธรรมชาติอันสวยงามเหมือนกับที่อยู่ของ
เทวดาบนสวรรค์

ตัวอย่าง ข

ไอ้สวรรค์...ในเรือแพ

(เพลงเรือแพ)

สวรรค์ หมายถึง โลกของเทวดา เมืองฟ้า

ไอ้สวรรค์...ในเรือแพ เปรียบได้กับ เรือแพ

เป็นที่ที่ให้ความสุข มีความสดชื่น สวยงาม เหมือนอยู่
บนสวรรค์

ตัวอย่าง ค

ถูกเขาลวงเขาล้วงหัวใจ เอาไปต้มยำทำแกง

(เพลงน้ำตาฟ้า)

ต้มยำและแกงเป็นอาหารที่มีรสเผ็ด ผู้ถูกลวง
หัวใจไปต้มยำทำแกง คือ ผู้ถูกกระทำให้เจ็บปวด เพื่อ
สนองความสุขของผู้กระทำที่ไร้เมตตา

ถูกเขาลวงเขาล้วงหัวใจ เอาไปต้มยำทำแกง
เปรียบได้กับ คนที่เรารักไม่ให้ความรัก ความเอาใจใส่
แล้วยังหลอกให้หัวใจบอบช้ำ

3.4.2.3 บุคลาธิษฐาน

บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ
ความเปรียบที่พรรณนาให้สัตว์ ความคิดนามธรรม หรือ
วัตถุ แสดงลักษณะไม่ว่าในด้านรูปลักษณ์ ลักษณะนิสัย
ความรู้สึก หรือพฤติกรรมต่างๆ อย่างเป็นบุคคล (ดวงมน
จิตรจำนงค์, 2541 : 119)

ตัวอย่าง ก

กระดินริมรั้วสูงขึ้นเลียบ่า พุ่มกระดังงาเลื้อย
ซุ่มประดู ทานตะวันชูคอชูช่อรออยู่ กงชะเง้อดูคอยพ่อ
กลับมา

(เพลงจดหมายถึงพ่อ)

กระดิน กระดังงา และทานตะวัน ต่างก็ทำ
พฤติกรรมเยี่ยงมนุษย์ คือ ชะเง้อดูคอยพ่อ แสดงถึง รอ

คอยการกลับมาของพ่อ ไม่เพียงแม่ ลูก เท่านั้น ที่รอให้
พ่อกลับมา กระดิน กระดังงา ทานตะวัน ก็รอพ่อ ผู้แต่ง
ต้องการสื่อให้เห็นว่าทั้งแม่ ลูก ต้นไม้ ดอกไม้ ที่อยู่ที่บ้าน
ร่วมความรู้สึกรักและห่วงพ่อ ยังรอการกลับมาของพ่อ
เสมอ

ตัวอย่าง ข

เขาบอกว่าฟ้าร้องให้ออกมาให้ฉัน ฟ้าส่งสารและ
คงผิดหวังที่ชักนำให้ฉันพบเธอ

(เพลงน้ำตาฟ้า)

ฟ้า ทำอาการร้องไห้ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์
ยังผลให้เห็นความยิ่งใหญ่ของความรัก เมื่อความรักไม่
สมหวัง ฟ้าจึงเวทนา และผิดหวังไปด้วย แสดงให้เห็น
ถึงความเศร้าโศกเพราะความรักไม่สมหวัง ฟ้าจึงหลั่ง
น้ำตาแสดงความเสียใจ ความสงสาร เหมือนมนุษย์

3.4.2.4 อธิพจน์

ตัวอย่าง

คนก็คือคนจน ชัดสนช้วนดาปี ความรู้พื้นฐาน
ไม่ดี อาหารจะกินไม่มีจึงเป็น...อย่างนี้ ชั๊กปชั๊กกลับ

(เพลงจันทร์เจ้าขา)

ชั๊กปชั๊กกลับ เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก ซึ่ง
มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ถึงระยะเวลานั้นได้

ชั๊กปชั๊กกลับ เป็นระยะเวลาที่ปรากฏใน
วรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงดังคำประพันธ์ว่า

“กลับ” 1 นั้น ช้าหรือนานประมาณเท่าใดเล่า
และจะนับด้วยปีและเดือน ไส้มีอาจนับได้เท่าวันไว้แต่
อุปมาให้รู้ ว่ายังมีภูเขาอันหนึ่งโดยสูงใส่ได้โยชน์ 1 โดย
รอบเขานั้นใส่ได้ 3 โยชน์แล ถึงร้อยปีเอาผ้าทิพย์อันอ่อน
ดังควนไผ่มากวาดภูเขาแต่แลคาบ เมื่อใดภูเขานั้นราบ
เพียงแผ่นดินจึงเรียกว่าสิ้นกลับ 1 แล ๑ (อ้างถึงใน
วันเนา ยูเด็น, 2527 : 36)

4. สรุป

ภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสื่อ
ความหมายของเพลงให้ผู้เกิดสุนทรียะและมีอารมณ์
ความรู้สึกร่วมไปกับเพลงและท่วงทำนองดนตรี

เพลงชุด “พักกายพักใจ” มีเนื้อหาด้าน
ความรักเป็นเนื้อหาที่เด่น ผู้ประพันธ์เพลง ใช้ภาษาที่ก่อ

ให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ เช่น ผิดหวัง ก็ใช้ภาษาที่แสดงถึงความเสียใจ เศร้าใจ น้อยใจ ส่วนเนื้อหาด้านอื่นๆ เช่น การให้กำลังใจ ใช้ภาษาที่กระตุ้นให้เกิดกำลังใจ เข้มแข็ง เนื้อหาเกี่ยวกับการชมธรรมชาติ ใช้ภาษาที่พรรณนาถึงความงามต่างๆ ของธรรมชาติทั้งเสียง กลิ่น สัมผัส ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพ เนื้อหาเกี่ยวกับความขัดสน ใช้ภาษาที่แสดงถึงความทุกข์ยากลำบาก

รูปแบบการแต่งของเพลงชุดพักกายพักใจ มีลักษณะเด่นคือ ใช้รูปแบบการแต่งคล้ายกลอน โดยเน้นสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร เพื่อให้เกิดความคล้องจองและเพิ่มความไพเราะ

การใช้คำที่ก่อให้เกิดความประสานของเสียงโดยใช้คำที่มีสัมผัสช่วยให้เนื้อหาของเพลงมีเอกภาพสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน ส่วนการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในเพลงแสดงถึงความทันสมัยและสร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟัง

ประโยคที่ใช้ในเพลงชุดพักกายพักใจ มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปตามประเภทของประโยค เช่น ประโยคบอกเล่า เป็นการบอกสภาพเรื่องราว ให้

ผู้ฟังทราบ ประโยคคำสั่งที่ใช้ไม่เน้นความเด็ดขาด แต่เป็นการสั่งแบบห้ามที่แฝงความรู้สึกต่างๆ เช่น ห่วงใย ให้กำลังใจ และประชดประชัน ประโยคคำถามที่ใช้ในเพลงชุดพักกายพักใจ เป็นประโยคคำถามที่คล้ายกับการสนทนา โดยใช้คำถามเพื่อให้ผู้ฟังคิดคำตอบเอง ส่วนประโยคขอร้อง จะใช้ภาษาเชิงวิงวอน อ้อนวอน เพื่อให้ผู้ฟังเห็นความสำคัญของสิ่งที่ขอร้อง

โวหารในเพลงชุดพักกายพักใจ ภาษาที่ใช้ช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ เช่น เพลงเรือนแพ ผู้ฟังสามารถฟังและจินตนาการถึงธรรมชาติที่สวยงามได้ การใช้โวหารภาพพจน์ช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ และเข้าใจความเปรียบในเนื้อเพลงได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงชุด “พักกายพักใจ” ของพงษ์สิทธิ์ คำภีร์ ช่วยให้ผู้ฟังรับประสบการณ์ทางสุนทรีย์ และมีอารมณ์ร่วมกับเพลงได้เป็นอย่างดี แสดงว่าการประสานของรูปแบบและเนื้อหาเป็นปัจจัยของคุณค่าทางศิลปะในบทประพันธ์ร่วมสมัยของเรา

เชิงอรรถ

1. โคลงเบ็ดเตล็ด คือ โคลงเล็กๆ น้อยๆ ส่วนใหญ่เป็นโคลงที่ศรีปราชญ์ใช้ได้ตอบกับผู้อื่น หรือใช้กราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน (เอกรัตน์ อุดมพร, 2544 : 18)

บรรณานุกรม

ดวงมน จิตรจำนงค์. 2541. สุนทรียภาพในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.
 วันเนา ยูเดิน. 2527. ประวัติวรรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
 สมหญิง เมืองแมน. 2537. คุณค่าทางวรรณศิลป์ในบทเพลงของพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ. วิทยานิพนธ์ศิลป-
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (สายวรรณคดี) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
 สัจวาฬ คงจันทร์. 2544. การใช้ภาษาไทย 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 เอกรัตน์ อุดมพร. 2544. วรรณคดีสมัยอยุธยา. สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

